

Ned i litteraturen

Et undervisningsforløb af
Lisa Gardum Andersen

CARLSEN *Ekstra*

carlsensekstra.dk

Her skal du læse og arbejde med billednovellen *Mowgli* af Sarah Engell og Cato Thau-Jensen.

FØR DU LÆSER, skal du arbejde med bogens for- og bagside. Du kommer både til at beskæftige dig med illustrationerne, titlen og bagsideteksten. Derefter skal du opholde dig ved forsatsbladene, og du skal også lave nogle meddigtningsovelser ved blandt at skrive nogle små tekster. Dit forlæringsarbejde skal du gemme, fordi du skal vende tilbage til det, når du har læst bogen.

MENS DU LÆSER, skal du notere, når du støder på nogle af billednovellens kendetegn. Du skal også notere, når der er noget, du undrer dig over, og du skal opholde dig ved nogle særlige steder i bogen, der kan hjælpe dig i dit analyse- og fortolkningsarbejde.

EFTER DU HAR LÆST, skal du bruge dit arbejde fra før og mens du læste til at stille skarpt på for eksempel billednovellens tema, komposition, karakterer og sammenhængen mellem teksten og illustrationerne.

Til allersidst er der forskellige arbejdsmodeller, alt efter om du og din klasse har arbejdet med ét eller flere af værkerne.

Carlsens billednoveller – ind i genren

Billednovellen er et format, der kombinerer novellen og den moderne billedbog. Derfor kender du måske allerede nogle af genretrækkene. Når du skal arbejde med en billednovelle skal du bruge billednovellens særlige kendetegn i din analyse og fortolkning af værkerne.

Du kan blive klogere på kendetegnene i det ark, du får af din lærer.

Hvad skal du lære?

I forløbet skal du lære at

- analysere og fortolke en billednovelle og kende genrens særlige træk
- en fortælling både udspiller sig på tekst- og billedsiden
- en fortælling kan begynde allerede inden, du har åbnet bogen
- beskæftige dig med billednovellers tematikker
- finde og fortolke symbolske lag og stemninger

Rigtig god fornøjelse!

Før du åbner bogen, skal du arbejde med omslaget og med titlen.

Læsemakker

Se på forsidebilledet og skriv alt det ned, I ser på billedet

- Hvordan er stemningen på billedet? Hvorfor?
- Hvordan har de to personer/væsner på billedet det? Hvordan kan I se det? Hvordan er deres kropsholdning?
- Hvordan er forholdet mellem de to? Hvordan er magtfordelingen? Hvordan kan I se det?
- Hvorfor har de ikke noget ansigt?
- Hvad forestiller det sorte mønster på damen i den grønne kjoles hoved? Har du set noget lignende før?

Se på billedet på bagsiden, skriv ned, hvad I ser på billedet

- Hvordan er farverne? Hvilken stemning skaber de?
- Hvem tror I, personen på billedet er? Hvordan har vedkommende det? Hvordan kan I se det?
- Hvad forestiller mønsteret om ansigtet? Kan det have en symbolsk betydning?
- Hvordan hænger motivet og stemningen på bagsidebilledet sammen med forsidebilledet?

Læs den øverste bagsidetekst

- Hvordan hænger teksten sammen med billederne på for- og bagsiden?
- Hvorfor har pigen aldrig set himlen?
- Hvorfor bor hun i mørke bag en låst dør?
- "*Men hun er ikke alene*" - hvem tror I, hun er sammen med?
- Hvem tror I, hun kan høre synge?

Tal om titlen

- Leder titlen jeres tanker hen på noget, I har hørt før? Hvad?
 - Undersøg, hvad Rudyard Kiplings *Junglebogen* handler om. Kan det have en sammenhæng med *Mowgli*?
 - Undersøg videre, hvad betegnelsen "Mowgli" kan betyde, for at spore jer ind på, hvad billednovellen handler om.
- Hvordan hænger titlen sammen med for- og bagsidebilledet og teksten på bagsiden?
- Hvad tror I, billednovellen handler om?

Åbn nu bogen og undersøg forsatsbladene

- Hvad ser I på billedet?
- Kan mønsteret have en sammenhæng med bagsidetekstens information om, at pigen bor i mørke? Hvordan?

- Udvider billedet på forsatsbladet jeres forventning til, hvad billednovellen handler om, og hvordan stemningen er deri? Hvordan?

Læsegruppen

- Gå sammen med et andet læsemakkerpar, så I danner en læsegruppe. Del jeres arbejde med hinanden. Er I enige i jeres oplevelser af symboler, stemning og farver, og I jeres forventninger til, hvad billednovellen handler om? Kan I blive enige om en sammenhæng mellem *Junglebogen* og betegnelsen ”mowgli” og billednovellen *Mowgli*?

MENS DU LÆSER

Makkerpar

I skal nu sammen læse hele billednovellen uden pause. I kan skiftes til at læse højt. Sørg for også at se på illustrationerne i mens. Bagefter skal I læse hele bogen igen og opholde jer ved hvert enkelt opslag for at forstå og analysere både tekst- og billedsiden. Undervejs skal I bruge **LÆSEGUIDEN** for at fokusere på billednovellens genretræk. Her skal I notere tekstnære eksempler på, hvordan *Mowgli* for eksempel indeholder symboler. I skal også notere, hvad billednovellens elementer gør for læserens oplevelse af fortællingen. Derudover skal I notere, hvis *Mowgli* bryder med nogle af billednovellens genretræk, der er beskrevet i læseguiden og i introen til dette undervisningsforløb. Endelig skal I notere, når I støder på noget, som I undrer jer over.

Udover billednovellegenretræk skal I have særligt fokus på **sanserne, stemningen, personerne, symbolerne og intertekstuelle referencer** i både tekst- og billedside. Herunder er der spørgsmål til nogle udvalgte opslag, der kan hjælpe jer til at stille skarpt på disse elementer.

Opslag 2

Læs teksten

- Hvordan er sproget? Bemærk for eksempel gentagelserne. Hvad gør de for jeres oplevelse af fortællingen?
- Fra hvilken synsvinkel fortælles historien? Hvordan kan I se det?
- Hvad får I at vide om moren? Om pigen? Om deres forhold?

- Hvordan bevæger mor sig?
- Hvorfor har pigen i fortællingen ikke noget navn?
- Hvad får I at vide om rummet, moren og pigen opholder sig i?
- Hvordan hænger teksten sammen med forsidebilledet? Er der nogle modsætninger? Er der nogle ligheder?
- Læg mærke til, hvad moren siger. Læg mærke til, hvad pigen siger. Har I hørt ordene før? Hvor?
- Hvilke sanser appellerer teksten til? Kom med konkrete eksempler.
- Hvordan er stemningen er teksten? Hvorfor?
- Hvordan hænger teksten sammen med forsatsbladene?
- Hvorfor kan pigen se mere med lukkede øjne end med åbne?

Se på illustrationen

- Hvordan er stemningen? Hvorfor?
- Nederst i billedet ses toppen af et isbjerg. Hvilken symbolsk betydning kan det have? Hvorfor ser vi ikke resten? Er der andet, vi ikke får at vide på opslaget? Hvad?
- Hvordan er sammenhængen mellem teksten og illustrationen?

?

Opslag 4

Læs teksten

- Hvilke sanser appellerer teksten til? Kom med konkrete eksempler.
- Hvilken stemning er der i teksten? Hvorfor?
- Hvad får I at vide om pigens og morens forhold? Hvordan er det anderledes fra billednovellens begyndelse?
- Hvordan lyder det, når mor synger?
- Hvordan har pigen det? Hvordan beskrives det? Er der andre sproglige billeder i teksten?
- *“Sengen. Pudsen. Bunkerne. Lugten. Den låste dør”*. Hvad gør de ultrakorte sætninger for jeres læseoplevelse? Hvad siger det om pigens verden?
- Hvilke modsætninger findes i teksten?
- Hvad er det for en sang, der kommer ud af risten?
- Genlæs opslag 2. Hvordan forstår I nu dette opslag? Hvorfor?

Se på illustrationen

- Hvordan er stemningen på billedet? Hvorfor?
- Hvad ser I på billedet?
- Hvordan har personerne på billedet det? Hvem er de?
- Hvordan er forholdet mellem personerne? Sammenlign med personerne på forsidebilledet.
- Hvordan er forholdet mellem teksten og illustrationen?

- Hvilken funktion har illustrationen for jeres forståelse af teksten?

Opslag 5

Se på illustrationen

- Hvorfor er der et helt opslag uden tekst? Hvad siger det om vigtigheden af det?
- Illustrationen er opbygget som en spejling – hvad kan det symbolisere?
- Hvorfor er der en seng på opslaget?
- Hvilken information giver illustrationen jer?
- Læg i jeres videre læsning mærke til, hvilken effekt og betydning opslagene, hvor der kun er en illustration, kan have.

Opslag 6

Se på illustrationen

- Hvorfor er illustrationen placeret på venstre side på dette opslag? Læg mærke til illustrationen og tekstens placering i forhold til hinanden i jeres videre læsning.
- Hvad ser I på billedet?
- Hvilken effekt har det, at dyret kigger jer direkte ind i øjnene?
- Hvordan er stemningen på billedet? Hvad skaber denne stemning?

Læs teksten

- *“Mor var god til at trøste. Mor kom altid, når det virkelig gjaldt”.* Hvordan hænger denne beskrivelse sammen med mor i de tidligere opslag? Hvem er mor?
- Beskriv alle de sanser, som appelleres til.
- Hvorfor er sangen trist? Har I fundet ud af, hvilken sang, det er? Hvis ja, hvilken del af sangen er så ekstra smuk og trist?
- *“Da hun åbnede øjnene, stod ræven der”.* Hvad sker der i fortællingen på dette tidspunkt?
- Er moren død?

Opslag 7

Læs teksten

- Hvorfor står der som det eneste *“Mor var ingen steder”*? Hvordan hænger det sammen med fortællingens indhold?
- Hvilken virkning har alt det hvide uden ord rundt om teksten?
- Hvilken sanselig appel findes på tekstsiden? Hvad får de få ord jer til at føle?

Se på illustrationen

- Se på ansigtet. Hvordan har pigen det?
- Hvordan er hendes kropssprog? Hvad siger det om, hvordan hun har det?
- Hvorfor er der en lille krop indeni en stor krop? Hvad kan det symbolisere?
- Hvad kan regnskyen symbolisere?
- Hvordan udvider illustrationen stemningen på tekstsiden og omvendt?

Opslag 13

Læs teksten

- Hvorfor håber pigen, at damen går igen?
- Hvorfor forstår pigen ikke, hvad damen siger?
- Hvorfor er pigens stemme knurrende?
- Hvorfor græder damen?
- Hvorfor er pigen ikke bange?
- Hvem er damen?
- Hvordan er stemningen i teksten?
- Hvad gør de korte sætninger for fortælletempoet?

Se på illustrationen

- Har I set mønsteret på damens kjole før? Hvor? Hvilken symbolsk betydning kan det have?
- Hvordan er stemningen?
- Hvordan har damen det? Hvordan kan I se det?
- Hvorfor er det kun damen, der er afbildet?
- Hvordan er sammenhængen mellem teksten og illustrationen?

Opslag 14

Se på illustrationen

- Hvorfor fylder illustrationen hele opslaget, tror I? Hvad får vi mon at vide?
- Hvilken stemning er der?
- Hvad forestiller figurerne på billedet? Hvor har I set noget lignende andre steder i billednovellen? Hvad kan det betyde?
- Undersøg på google, hvad "Rorchach-test" er. Giver svaret jer en fornemmelse af, hvilken symbolsk betydning illustrationen kan have?

Opslag 16

Se på illustrationen

- Hvad forestiller billedet?
- Har I set noget lignende før?
- Hvilken stemning er der på billedet? Hvorfor?

Læs teksten

- Hvad sker der?
- Hvor løber moren hen? Hvad siger det om, hvem mor er?
- Hvor stor er pigen i forhold til mor?

Opslag 19

Se på illustrationen

- Hvor er vi?
- Fra hvilket perspektiv er billedet? Hvilken effekt giver det?
- Bemærk sommerfuglene. Hvad symboliserer sommerfugle? Kan det hænge sammen med handlingen?

Læs teksten

- Hvordan reagerer pigen, da damen trykker på kontakten? Hvorfor kan hun se stjerner?
- Hvorfor nikker damen? Hvorfor græder damen?
- Hvilket ord gentager damen mange gange? Hvorfor?
- Hvorfor forstår pigen ikke ordet?
- Hvorfor er damen "*klodset ligesom pigen*"? Hvad fortæller det?
- Hvordan beskrives mor? Hvem er mor?

Opslag 20

Læs teksten

- Hvem er mor?
- Hvem er damen?
- Hvordan forstår i billednovellens slutning?

Se på illustrationen

- Hvordan er sammenhængen med teksten?
- Hvilken stemning er der på billedet? Hvorfor?
- Hvad kan den sorte sky over hænderne symbolisere?

EFTER DU HAR LÆST

Læsegruppen

- I læsegruppen skal I dele jeres arbejde fra mens I læste billednovellen. Er I kommet frem til det samme? Eller kan I sammen udvide jeres analyse? Hvad har I undret jer over?
- Læs billednovellen igen. Er der nu nogle af jeres undringspunkter, der giver bedre mening?

Makkerpar

- I skal forberede et 10 minutters oplæg for klassen, hvor I analyserer og fortolker værket. Oplægget skal indeholde:
 - Jeres analyse af bogens omslag og titel. Brug arbejdet fra før I læste og finpuds det
 - Konkrete, tekstnære eksempler på, hvordan MOWGLI indeholder billednovellens genretræk, og hvordan den bryder med genren, hvis I synes, den gør det
 - Symboler på tekst- og billedsiden
 - Sanserne, der appelleres til
 - Stemningen i teksten og i illustrationerne
 - Personbeskrivelser af pigen og af moren
 - Intertekstuelle referencer i teksten og i illustrationerne
 - Jeres fortolkning af slutningen
 - En gennemgang af de punkter, som I har undret jer over undervejs

Makkerpar

- Lav en lille film i for eksempel iMovie. I skal forsøge at indfange den stemning, som finde i *Mowgli*. Filmen må gerne være kunstnerisk; brug illustrationer og citater fra billednovellen, og lad lydsiden være sangen Solen er så rød mor. Vis jeres film til resten af klassen.